

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

22.03.2016 № 82 - рк/к

м. Харків

ПАТ «Центренерго»
03151, м. Київ, вул. Народного
ополчення, 1

Копія: Зміївська ТЕС ПАТ "Центренерго"
63460, Харківська обл., Зміївський р-н,
смт Комсомольське,
вул. Балаклійське шосе, 2

Про припинення дій,
які містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

За результатами розгляду заяви фізичної особи [REDACTED] (надалі - Заявник) (вх. від 22.04.2015 № 1658/Л-140), в ході дослідження ринків постачання теплової енергії, централізованого водопостачання і водовідведення в межах Харківської області, на підставі подання першого відділу досліджень та розслідувань від 30.04.2015 № 203 у зв'язку з наявністю в діях ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ЦЕНТРЕНЕРГО» В ОСОБІ ВІДОКРЕМЛЕНОГО СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ ЗМІЇВСЬКА ТЕПЛОВА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ (надалі – ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС), які полягають в укладанні договорів про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення в редакції, що не відповідає Типовому договору, затвердженому постановою Кабінету міністрів України від 21.07.2005 № 630, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання теплової енергії, централізованого водопостачання і водовідведення, розпорядженням адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 30.04.2015 № 79-рп/к розпочато розгляд справи № 1/02-72-15 (надалі – Справа).

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» є юридичною особою, що діє на підставі Статуту, нова редакція якого затверджена загальними зборами учасників (протокол від 25.04.2014 № 1) та зареєстрована 01.09.1998 за номером запису 1 073 120 0000 001253, ідентифікаційний код – 22927045. Місцезнаходження: 03151, м. Київ, вул. Народного ополчення, буд. 1.

Відповідно до довідки з ЄДРПОУ від 15.12.2014 одним з видів діяльності ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» є постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря (код за КВЕД 35.30).

ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» користується повною господарською самостійністю, має самостійний баланс, круглу печатку зі своїм найменуванням, рахунки в банках.

Отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» є суб'єктом господарювання.

Одним із відокремлених підрозділів ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» є Зміївська ТЕС. Відповідно до Положення про Зміївську ТЕС ПАТ «Центрэнерго», затвердженого загальними зборами акціонерів ПАТ «Центрэнерго» 25.04.2014, Зміївська ТЕС (ідентифікаційний код – 05471247, місцезнаходження: 63460, Харківська обл., Зміївський р-н, смт Комсомольське, вул. Балаклійське шосе, 2) не є юридичною особою.

З метою визначення монопольного (домінуючого) становища ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС застосовано Методику визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затверджену розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р та зареєстровану Міністерством юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика).

Об'єктами дослідження щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуга з постачання теплової енергії, що йде на опалення;
- послуга з постачання теплової енергії, що йде на підігрів води;
- послуга з централізованого водопостачання;
- послуга з централізованого водовідведення;
- ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС – надавач послуг з постачання теплової енергії, централізованого водопостачання та водовідведення.

Рішенням Комсомольської селищної ради Зміївського району Харківської області IV сесії VI скликання від 02.08.2013 № 732-VI «Про визначення постачальника та виконавця житлово-комунальних послуг (послуг з централізованого опалення, централізованого постачання холодної та гарячої води та водовідведення)» ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС визначено постачальником та виконавцем житлово-комунальних послуг (послуг з централізованого опалення, централізованого постачання холодної та гарячої води та водовідведення) на території смт Комсомольське Зміївського р-ну Харківської області.

Послугами постачання теплової енергії, що йде на опалення користуються споживачі (фізичні та юридичні особи), які мешкають та/або розташовані в межах смт Комсомольське Зміївського району Харківської області.

Обсяг надання ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС послуг з постачання теплової енергії, що йде на опалення за 2014 рік складає 64 462,23 Гкв або 20 033 152,06 грн.

Згідно зі статтею 1 Закону України „Про теплопостачання” теплопостачання (постачання теплової енергії) - це сфера діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії споживачам.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього закону, належить ринок постачання теплової енергії.

Суміжний ринок - це товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій (стаття 1 Закону України «Про природні монополії»).

В розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» послуга з постачання теплової енергії, що йде на опалення є товаром.

Враховуючи, що зазначені послуги не мають замінників, товарними межами ринку є послуги з постачання теплової енергії, що йде на опалення.

Територіальними межами ринку є територія смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, де розташовані розподільчі теплові мережі, що експлуатуються ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС.

Внаслідок технологічних особливостей постачання теплової енергії, що йде на опалення, а також враховуючи, що цей ринок перебуває у стані природної монополії, конкуренція на ньому відсутня.

Враховуючи вищенаведене, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку постачання теплової енергії, що йде на опалення, в межах території смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, де розташовані розподільчі теплові мережі, що перебувають у його власності та/або користуванні.

Послугами з постачання теплової енергії, що йде на підігрів води користуються споживачі (фізичні та юридичні особи), які мешкають та/або розташовані в межах смт Комсомольське Зміївського району Харківської області.

Обсяг надання ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС послуг з постачання теплової енергії, що йде на підігрів води за 2014 рік складає 178 366,53 м³ або 1 530 012,67 грн.

В розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» послуги з постачання теплової енергії, що йде на підігрів води є товаром.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього закону, належить ринок постачання теплової енергії.

Враховуючи, що зазначені послуги не мають заміників, товарними межами ринку є послуги з постачання теплової енергії, що йде на підігрів води.

Територіальними межами ринку є територія смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані теплорозподільчі мережі, що перебувають у власності та/або користуванні ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС.

Внаслідок технологічних особливостей постачання теплової енергії, а також враховуючи, що цей ринок перебуває у стані природної монополії, конкуренція на ньому відсутня.

Враховуючи вищенаведене, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку постачання теплової енергії, що йде на підігрів води, в межах території смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані теплорозподільчі мережі, що перебувають у його власності та/або користуванні.

Послугами централізованого водопостачання користуються споживачі (фізичні та юридичні особи), які мешкають та/або розташовані в межах смт Комсомольське Зміївського району Харківської області.

Обсяг надання ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС послуг з централізованого водопостачання за 2014 рік складає 664 403,59 м³ або 1 145 913,48 грн.

Абзацом дев'ятнадцятим статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» ринок централізованого водопостачання перебуває у стані природної монополії.

В розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» послуга централізованого водопостачання є товаром.

Враховуючи, що послуга централізованого водопостачання не має заміників, товарними межами ринку є послуги централізованого водопостачання.

Територіальними межами ринку є територія смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані мережі водопостачання, що перебувають у власності та/або користуванні ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС.

Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання, а також враховуючи, що цей ринок перебуває у стані природної монополії, конкуренція на ньому відсутня.

Враховуючи вищенаведене, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку централізованого водопостачання в межах території смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані мережі водопостачання, що перебувають у його власності та/або користуванні.

Послугою централізованого водовідведення користуються споживачі (фізичні та юридичні особи), які мешкають та/або розташовані в межах смт Комсомольське Зміївського району Харківської області.

Обсяг надання ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС послуг з централізованого водовідведення за 2014 рік складає 841 532,79 м³ або 1 458 260,4 грн.

Абзацом двадцятим статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення комунальних та інших стічних вод за допомогою комплексу об'єктів, споруд, колекторів, трубопроводів, пов'язаних єдиним технологічним процесом.

В розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» послуга централізованого водовідведення є товаром.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» ринок централізованого водовідведення перебуває у стані природної монополії.

Враховуючи, що послуга централізованого водовідведення не має замінників, товарними межами ринку є послуги централізованого водовідведення.

Територіальними межами ринку є територія смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані мережі водовідведення, що перебувають у його власності та/або користуванні ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС.

Внаслідок технологічних особливостей централізованого водовідведення, а також враховуючи, що цей ринок перебуває у стані природної монополії, конкуренція на ньому відсутня.

Враховуючи вищенаведене, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку централізованого водовідведення в межах території смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, на якій розташовані його мережі водовідведення, що перебувають у його власності та/або користуванні.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» постачання теплової енергії, водопостачання і водовідведення віднесено до житлово-комунальних послуг.

Статтею 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що виконавець зобов'язаний підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотриманням умов його виконання згідно з типовим договором.

Відносини між споживачами і виконавцями послуг з постачання теплової енергії, водопостачання та водовідведення регулюються Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 № 630 (надалі – Правила). Правила обов'язкові для виконання всіма споживачами і виконавцями незалежно від форм власності і підпорядкованості.

Пунктом 8 Правил визначено, що договір про надання послуг укладається відповідно до типового договору, наведеного у додатку до Правил (надалі – Типовий договір).

Згідно з частиною першою статті 203 Цивільного кодексу України, зміст правочину не може суперечити Кодексу, іншим актам цивільного законодавства (до яких відносяться Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Правила).

Частиною першою статті 648 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст договору, укладеного на підставі правового акта органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторін (сторони) договору, має відповідати цьому акту.

Статтею 179 Господарського кодексу України визначено, що при укладанні господарських договорів на основі Типового договору, сторони не можуть відступати від змісту Типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Надання послуг з постачання теплової енергії, централізованого водопостачання і водовідведення ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС здійснює на підставі договорів про надання послуг.

За інформацією, отриманою від Заявника, між ним та ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС було укладено договір на надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (надалі – Договір) від 23.04.2014 № 0892.

Аналізом умов Договору встановлено, що даний Договір не відповідає Типовому договору, зміни до якого внесені Постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 933.

Так, у Договорі встановлені умови, не передбачені Типовим договором, а саме:

1) пунктом 4.1 Договору передбачено, що споживач має право на:

- періодичну перевірку, обслуговування та ремонт за рахунок споживача (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку.

2) пунктом 4.4. Договору передбачено, що Виконавець зобов'язаний:

- контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну перевірку квартирних засобів обліку води і теплової енергії, забезпечувати їх обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) за рахунок Споживача.

Втім, пункти 4.1 та 4.4 Типового договору затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (зі змінами) не містять уточнення, що дані заходи здійснюються за рахунок Споживача.

Підпунктом 4 пункту 32 Правил Виконавець зобов'язаний контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну перевірку квартирних засобів обліку, обслуговування та ремонт, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж.

При цьому, відповідно до пункту 20 Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 зі змінами внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 532 витрати пов'язані з проведенням періодичної перевірки квартирних засобів обліку, їх обслуговуванням та ремонтом, у тому числі демонтажем, транспортуванням та монтажем включено до складу тарифів на послуги з централізованого теплопостачання.

Тобто, пункти 4.1 та 4.4 Договору не відповідає вимогам Типового договору затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (зі змінами внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 933).

За інформацією, отриманою від ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС, Договори в такій редакції почали укладатись з 2009 року. Станом на 01.10.2014 було укладено 3536 договорів на надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення в редакції, що не відповідає Типовому договору в межах смт Комсомольське Зміївського району Харківської області. Станом на 01.10.2015 кількість укладених договорів складала 3614 шт..

Таким чином, не внівши зміни до договорів про надання послуг централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення відповідно до редакції, що відповідає Правилам та Типовому договору, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС уникає зобов'язань щодо здійснення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтажу, транспортуванню та монтажу) квартирних засобів обліку за власний рахунок та

перекладає додаткові витрати на споживачів, що в свою чергу, може призвести до ущемлення їх інтересів та було б неможливим за умов існування конкуренції на ринку.

Враховуючи наведене, бездіяльність ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС, яка полягає в не внесенні змін до договорів про надання послуг централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення відповідно до редакції Типового договору, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 21.07.2005 № 630, містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Крім цього, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 01.10.2014 № 532, яка доповнила Постанову Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 "Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово- комунальні послуги" Порядком формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньо-будинкових систем), пунктом 16 якого визначено, що до складу витрат на збут послуг з централізованого постачання холодної води, водовідведення включаються витрати на проведення планових періодичних перевірок, обслуговування і ремонт квартирних засобів обліку холодної води, у тому числі їх демонтаж, транспортування та монтаж після перевірки, розпломбування та опломбування, а також витрати на формування обмінного фонду квартирних засобів обліку холодної води. Такі самі зміни внесено до складу витрат на збут послуг з централізованого постачання гарячої води шляхом доповнення новим абзацом пункту 79 Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води.

Листом від 21.10.2015 № 4346 ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС повідомило, що розпорядженням ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС № 359 від 27.10.2014 «Про внесення змін до договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води, підігріву води, водовідведення» було зобов'язано відділ житлово-комунальних послуг внести зміни до форми договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води, підігріву води, водовідведення після включення витрат на перевірку приладів обліку до складу тарифу на послуги централізованого опалення та послуги з централізованого постачання гарячої води в редакції, що відповідає Типовому договору, затвердженому Постановою Кабінету міністрів України від 21.07.2005 № 630.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» в особі Зміївської ТЕС (ідентифікаційний код – 05471247) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити бездіяльність, яка полягає в не внесенні змін до договорів про надання послуг централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення відповідно до редакції Типового договору, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 21.07.2005 № 630, та містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку, а також усунути причини виникнення цього порушення та умови, що йому сприяють.

Про виконання рекомендацій шляхом ініціювання внесення змін до договорів зі споживачами послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення відповідно до редакції Типового договору, що є додатком до Правил надання

послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 на території смт Комсомольське Зміївського району Харківської області, повідомити Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **із наданням підтверджуючих документів в 10-денний строк** з дня отримання рекомендацій.

Головуюча колегії

Н.В. Фастова